

9. V. 1907 г

Берлин

Миличка, ненагледная Нелли, вчера още в крeвата получих изпратените от теб 161 м 20 пф., благодаря. Значи, отсега ната-тък редовно ще си получавам заплата на сяко първо число от текущия месец? Ти цялата ли заплата изтегли, или само 200 лева? За тези 61/2 дукати за които ми пишеш, че не си ги приела на пощата за 20 лева, кой ти ги даде? Ако е Вържаров - върни му ги, защо ще губим 3 1/2 л. Значи парите аз получих сутринта рано - раздавачът сам ги носи в къщи, тук такъв е редът, а затвореното ти писмо от 4 т.м., което си писала преди да си легнеш и след като си се наспала. Обаче, ти пак кой знае по кои причини, не ми пишеш нито за Лиячев, нито за Търновския Михалски, нито за някой др. сметки, за които ти писах в миналото си писмо. Поздравявам Мина с края на миналото и. Най-сетне! Ний няма защо да се плашим от това, че изгубваме един добър квартирант. Нека тя да бъде щастлива, а ний ще му намерим колая. Ти дай в в.Дневник в "Малки обявления" на 4 страница, редно обявление, че търсиш интелегентен или интелегентна г-н или г-ца, Ще видиш колко ще се привървят. Закачи едно обявление на портата и напиши, че се дава мебелирана стая. Цената да не бъде по-малка от 30 лева месечно. Ако сега през лятото не се намерят кираджии, то на есен непременно: било учителки, било добри чиновници, пък може и студенти, защото университета непременно ще се отвори, иначе правителството ще падне. Собствено, то и без това ще падне скоро. Но интересно е "кой" ще дойдат? Които и да дойдат аз не вярвам, че мен ще ми се напакости, защото от сичките партии имат по някой добър другар. - Ах, миличка, онази вечер бях в "Дойчес театър"! Това било истински театър, този е бил именно театъра, който мен ми трябва: репертуарът на писатели като Ибсен, Хауптман, Метерлик,

Д, Анунцио, Франк Ведекинд /от него нали ти си чела на руски "Женщина"/ и вобще сички най-модерни, силни и декадентски писатели. Гледах "Пробуждане на пролетта" - от Ведекинд. Ах, това не бе игра на отделни личности, но бе един акорд, една симфония, която се изтръгва из душите на десетки чувствителни сърца и струните на тия сърца звучат, ~~сички~~ ектят, замлъкват, почват пианисимо, усилват постепенно догдето акорда дойде до максималното си - затаено пак - чудение и като отклик на сичко се разнася из малката зала /282 места/ тихия и безкрайно сладкия унисон. Това бе най-висшето наслаждение, което аз можах да изпитам от модерното изкуство. В него има простора, има полутонове, шепнене, има такива болезнено изтръгнати от дълбочината на сърцето трагически ноти, но тихи, не кресливи и с това те още по-силно, по-интензивно, така интерпретирани завладяват зрителя, който се ди със затаено дишане и съзерцава. Да, сички съзерцавахме. Ще ти опиша с две думи цялата обстановка, при която се изпълняват тези най-трудни и перли на драматическата литература. Театра е голям колкото Славянска беседа, даже малко по-малък, по-къс. Подът е амфитеатрален и е покрит с червен килим, мек като пух. Стените нямат никакви прозорци, а са обковани от пода до тавана с орехови дъски, красиво изработени по вкусът на сецесион. Ложи няма, нито галерии. Има 282 места, сички много меки и удобни за седене кресла. Цените, като почнеш: първия и втория ред по 15 марки мястото, до 5 марки най-ефтеното място. Значи, театра не е за средната, нито за долната маса, а само за най-богатите. И действително, когато бях аз в театра имаше много хубави, богати дами, елегантни господа: в смокинг и фракове, също като на тържество. После, завесата се цепи от средата, както е в Худож. театър; зад тази - има друга една червена, която цяла се дига.

Пред нея има драпировки от тъл и др. материи, нарисувани с различни декадентски цветя и бои. Зад тази завеса е сцената. Тя е висока 80 см, а най-много 1 м. от пода, толкоз е ниска, и е въртяща. Пиесата бе от около 15 сцени, но те тъй бързо вървяха, че като почнаха от 8 часа, свършиха на 10 1/2 часа. Декорациите нарисувани от художници декаденти; цветята, тревата, къщата, небето, облаците и сичко въобще е нарисувано в този стил. Ти на pewno знаеш този стил. Прави обаче особено впечатление, че режисьорът на този театър е обърнал по-голямо внимание на съдържанието на пиесата, отколкото на постановката, външната. И затова нито декорациите, нито цялата монтировка не ми хареса, но изпълнението, задушевната игра на артистите, това го няма, няма го нийде, освен в Худож. театър, дето освен, че е обърнато внимание на дълбочината на пиесата, но и на нейното безукоризнено, художествено построяване. Дойчес театър има две отделения: едното общодостъпно, като секи добър и модерен театър и второто, това, в което аз ходих и дето тази вечер пак ще ида. Това второто отделение се нарича камершпиле, т.е. стая за тесен кръг хора. И сичко ново, модерно, силно и философско се дава винаги в този камершпийле, дето при отбор на публика, която се е издигнала извънредно много "над живота", както казват в "Свекърва", дето има свободно и трезво гледище на нящата, дето са философи и с чудесно изработен естетически вкус - ето в такова място и пред такава публика аз ще достигна моя идеал и моето схващане на драмат. изкуство. Това е с няколко думи казано - положението на този театър. Сега да ти кажа пък, как ме приеха в този театър. Преди две седмици помолих агента /дипломатическия/ да напишат три писма за Лессинг, Дойчес и Клайнес театри поотделно, а не както порано бе: дадох ми на ръка едно писмо и с него се явявах пред

сички тия дирекции, положението ми бе отвратително. Но сега е друго. Като ходих с г. Орашаков - студент тук - българин, много добре говори немски - при директора на Дойчес тиетър, този последният бил заминал за Бреслав и неговият заместник ни прие. Любезен, мил, сърдечен, нещо, което ни направи особено впечатление при тази сурова немска обстановка. Вероятно той не е чист немец. Писмото е било вече получено и значи той бе подготвен. Аз наговорих Орашакову в каква смисъл да говори и кара, кара, докато победихме в сички направления. О сахат ни донесоха 2 билета от Каммершпийле, първи ред, който струва 15 марки единият. Разрешено ми е да посещавам репетициите и представленията им и тия дни ще ида да разгледам вътре сцените им. Едно е жалко, че ва 8 юни ид. м. те закриват сезона, т.е. след 17 дена, значи към 25 - 26 май наше число. Дано там вашата канител се свърши по-скоро, та да видиш този театър. Той ще ти принесе извънредно голяма полза. Ти като артистка-реалист ще видиш как се плаче, как се радват тук, как тежат и как се карат - то е вълшебно. Идущеният сезон те ще почнат на 8 август техен стил, значи наш стил 26 юлий - ще можеш да им видиш поне репетициите, което е също много важно.

С една дума, в Дойчес театър аз ще имам най-доброто си прибежище.

В Лесинг театър сега не играят, те са във Виена. Сезонът им ще почне на 15 август. Сега в този театър гастролира една чудесна оперетка. Снощи бях там: гледах "Цигански барон" - музиката чудесна, има също доста добри певци и певици, публика много. Мен и на нея ми дават гратиси колкото поискам, само че на билет плащам по 1 марка данък. Той съответствува на руския данък: марките, които се лепят на билетите, но тук е безобразно скъпо. Но вярвам, че когато се завърне Лесинг театър, който вече има

писмото от Агентството, ще се реши въпроса също тъй, както в Дойчес: без да плащам никакъв данък. От императорските театри, представи си, че още няма отговори. Скандал. Глупави формалисти, достигат до педанство. Там сезонът ще се закрие на 20 яни, ти ще можеш да ги видиш.

Тази вечер ще ида на Каммершпийле - играят една драма: "пръстена на . . . .", която не познавам. Но утре ще играят "Аглавена и Силезера" - Метерлинка, ще ида. Там ще ходя почти всяка вечер. Само и ти побързай да дойдеш, че заедно... Ах! Дявол да го вземе! Заедно с теб, с хубавото ми момиче, с красавицата ми! Навсякъде, из сички театри и концерти! - Твоето дохождане е решено: ти ще тръгнеш още на другия ден, щом закриете театра. За "Мадаж Сан жен дали ще се играе ти ще разбереш от туй - има ли репетиции назначени за нея за през идущата седмица. По добре попитай вуйчо: нека той види програмата на Шмаха, каквато той сякога има на масата си писана с молив. Пък и да се играе, хич да не те е грижа. Играй "во всьо"! Играй свободно, страстно, играе просто и сърдечно - ти ще запушиш устата на сички. Недей бърза и туй то!

Аз предупредих вече хазайката си, че ти ще дойдеш. Ти се стягай помалко! направи си една бяла копринена блуза, не мисли, че тук са по-ефтени, - ще дойдеш, ще видиш каква е скъпотия.

С бялата тантелена блуза ти ще прекараш цялото лято: тук най-богатите жени носят именно такива. Тя много ще ти служи. За пътя аз като наближи, ще ти пиша, а засега ето какво направи: разпитай тук таме за фирмата на Кукс или друга немска фирма - бдро, което издава пътнишки билети за Европа - тримесечни отиване и връщане. Цената им е по-малка от обикнов. билети. Днес заедно с Мишайков ний тука ще потърсим и ще намерим: ако може оттука да

ти се извади билет и да ти го изпратя в София - още по-хубаво, ще струва малко по-евтино. В всеки случай и ти разпитай. Като си правим тук сметка с Мишайков, такъв билет ще струва около 160 лева най-много - втора класа, отиване - връщане. Затова: стискай добре парите. Ами, миличка бе, щом в София е такава скъпотия, вий как прекарвате? на бакалин, на касацин, на хлебар имаш ли да даваш?? В краен случай, ако до денят на тръгването ти не ти останат пари за път, аз те съветвам да заемеш е или от г-жа Малинова 150 - 200 лева или от Никола Кривошиев, избери си сама.

Милото ми детенце Оличка защо се току разпитваш за мен! Жално ли ти е за мен? А? Не се безпокой, гълъбчето ми, не се безпокой, татко ти няма да остане завинаги тука. Той ще се поучи, ще земе да приказва и на друг език, на какъвто ти не можеш още да приказваш, ще купи много неща от Берлин и чак тогава ще се върне при детенцето си. А пък милата ти мамичка, сега като дойде при татенцето ти ще те остави при баба ти, която вече е навикнала да остава сама саминичка с теб и като постои малко време при мен ще ти донесе кукла - голяма - голяма и един автомобил! Сагласна си нали? Ти си добро детенце, ти си хубавичко детенце, ти слушаш!

Недли, идеята ти за Мюнхен е илюзия. Тук ще прекараме, тук ти вече писа твоите опровержения за Мюнхен, аз няма да повтарям. Тук ще прекараме, "ще живеем, ще наблюдаваме и ще видим, че тук е доста интересно"!... Аз те чакам, чакам те с открити обятия и чакам да те цалуна, да те прегръщам ненаситно, ненаситно, защото, защото... знаеш защо!

Цалувам те горещо хиляди пъти, мила ми и чиста съпруго, целуни Оленцето колкото пъти можеш, а на г-ца Мина Особен! Нека и бъде хайрлия годеникът. Вечно твой Нася,

Берлин, 9 май 1907 г. /На адреса вече недей пиши:
.....то вече е излишно, само моето име е достатъчно.
цалувки, цалувки, цалувки